

Richtlijn
**Eerstelijns
gezondheidscentra**

Bouw

Advies

Toegankelijkheid

Eerstelijns gezondheidscentra

1e druk 1 oktober 2009

Auteur J.J.M. Haug en Margriet Wanders

Bouw Advies Toegankelijkheid

Sjanghaidreef 1

3564 JN Utrecht

tel (030) 78 53 836

mob 06 50 846 154

E-mail batutrecht@telfort.nl

Web www.batutrecht.nl

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	2
Wat is toegankelijkheid	2
Opbouw van de richtlijn	2
Gebruik van de richtlijn	2
OVERZICHT VAN DOELGROEPEN	1
OMGEVING	2
Bewegwijzering	2
Voetpaden	2
Vervoer	3
GEBOUW (entree, algemene ruimten voor patiënten en voor bezoekers)	4
Bewegwijzering	4
Entree	4
Nooduitgang	6
Verkeersruimte	6
Receptie	11
Toilet	14
Ruimten	17
Behandeldkamers	17
Spreekkamer	19
AANVULLING EERSTE LIJN	20
Apotheek	20
Ergotherapeut	20
Fysiotherapeut	20
Huisarts	20
Logopedist	20
Orthopedist	20
Tandarts	20
GEBOUW (voor personeel en voor bezoekers van het personeel)	21
Ruimten	21
BIJLAGE	22
Lettergrootte	23
Verlichtingssterkte	23
Helderheidscontrast	23
Ringleiding of infraroodinstallatie en RF installaties	23
NEN 1814	24
Glasdeuren & grote glasvlakken	24
Specificatie van een helling	24
Specificatie van een personenlift	25
Specificatie van een toilet in een gebouw	25
Begrippen	26
Gebruikte literatuur	27
Gebruikte websites	27
Organisaties die aan deze richtlijn hebben meegewerkt	28

VOORWOORD

Voor mensen mét maar ook zonder beperking is het belangrijk dat gezondheidsinstellingen bereikbaar, toegankelijk en overzichtelijk zijn. In principe zou iedereen die in staat is om zich zelfstandig te verplaatsen, ook zelfstandig het pand moeten kunnen betreden en gebruik kunnen maken van alle voorzieningen. De ervaring leert echter dat mensen met een beperking allerlei obstakels op hun weg tegenkomen.

CliëntenBelang Utrecht heeft de wensen, ideeën en praktische ervaringen van cliënten en patiënten geïnventariseerd en samen met hen deze richtlijn geschreven.

De richtlijn bestaat uit een overzicht van wensen en minimale eisen, die eenvoudig door de architect kunnen worden geraadpleegd en ingepast bij planontwikkeling. De richtlijn is ook bruikbaar voor cliëntenraden wanneer zij meedenken bij visieontwikkeling voor een nieuw gebouw of een verbouwing.

Job Haug

INLEIDING

Wat is toegankelijkheid

Met toegankelijkheid bedoelen we de bereikbaarheid, de toegankelijkheid, de bruikbaarheid en de veiligheid van gebouwen. Kort gezegd BTBV. Nu denkt u misschien: fysieke toegankelijkheid is toch voldoende vastgelegd in bouwnormen, zoals de NEN 1814, het Handboek voor Toegankelijkheid of het Bouwbesluit. Nee. Deze documenten zijn gebaseerd op een persoon met sterke armen en sterke handen die zich voortbeweegt in een handgedreven rolstoel. Veel patiënten en bezoekers van het ziekenhuis voldoen niet aan dit referentiekader. Zo zijn er bezoekers met een rollator, elektrische rolstoelen en scootmobielen. Ook zijn er bezoekers die spierproblemen hebben, reuma, slecht zien, blind zijn of slecht horen. Sommige mensen kunnen zich alleen liggend verplaatsen of hebben hulpmiddelen op hun rolstoel bevestigd (infuus, ademhalingsapparatuur, robotarmen, etc.).

CliëntenBelang Utrecht heeft de wensen, ideeën en praktische ervaringen van cliënten en patiënten geïnventariseerd en samen met hen een tweetal richtlijnen geschreven. Een richtlijn voor ziekenhuizen (zie www.batutrecht.nl) en deze richtlijn voor eerstelijns gezondheidscentra. Bij het schrijven van de richtlijnen is gebruik gemaakt van de ervaringen van ziekenhuismedewerkers. De richtlijn bestaat uit een overzicht van wensen en minimale eisen, die eenvoudig door de architect kunnen worden geraadpleegd en ingepast bij planontwikkeling. De richtlijn is ook bruikbaar voor cliëntenraden wanneer zij meedenken bij visieontwikkeling voor een nieuw gebouw of een verbouwing.

Opbouw van de richtlijn

Elke richtlijn bestaat uit twee delen¹. Het eerste deel heeft betrekking op de BTBV voor mensen met een beperking. Het tweede deel bestaat uit kwaliteitscriteria die patiënten/cliënten belangrijk vinden en die een bezoek echt toegankelijk maken. Het heeft bijvoorbeeld te maken met de ontvangst die men als patiënt krijgt, wordt daarbij rekening gehouden met mensen met een verstandelijke beperking of mensen met psychische problemen, die zich anders gedragen en anders communiceren? Of kunnen mensen goed hun weg in het gebouw vinden? En hoe gemakkelijk zijn de zorgverleners van de patiënt telefonisch te bereiken? Ook voor mensen die slecht horen.

Gebruik van de richtlijn

De richtlijn is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij verbouwingen of bij nieuwbouw. Het is een programma van wensen en eisen dat eenvoudig is opgebouwd. De belangrijkste voorwaarde is dat alle betrokkenen, al voordat de bouw begint, dus tijdens de visieontwikkeling, hun wensen en behoeften kenbaar kunnen maken en dat daar rekening mee gehouden wordt.

In de richtlijn is een kolom opgenomen die men kan gebruiken als checklist. Ook is een kolom 'basiseisen' opgenomen, met daarin de eisen waarvan patiënten en bezoekers hebben aangegeven dat deze altijd aanwezig moeten zijn.

Het uitgangspunt is dat het gebouw voor iedereen toegankelijk moet zijn. Dat wil zeggen dat het niet uitmaakt of mensen een beperking hebben. Iedereen kan gemakkelijk terecht in het gebouw en daar zijn of haar weg vinden.

Als men de voorstellen, zoals in deze richtlijn beschreven, volgt levert dit voor patiënten, bezoekers en medewerkers een prettig en praktisch gebouw op.

¹⁾ Het deel kwaliteitscriteria behorend bij de richtlijn Eerstelijns gezondheidscentra komt in December 2009 beschikbaar.

Richtlijn voor de toegankelijkheid van
Eerstelijns gezondheidscentra

OVERZICHT VAN DOELGROEPEN		
1		Algemeen
2		Astma en COPD
3		Auditieve beperking
4		Doven
5		Beperkte arm- en handfunctie
6		Kleine mensen & kinderen
7		Lange mensen
8		Obesitas
9		Stok & driepoot & rollator & mobiele apparatuur
10		Handbewogen & elektrische rolstoel
11		Elektrische rolstoel met apparatuur & rolstoelgebruiker met gestrekt been &
12		Verrijdbaar bed
13		Visuele beperking
14		Problemen met spieren, gewrichten, zenuwen

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN																						
OMGEVING																										
1 Bewegwijzering				1.1.1	De teksten op de bewegwijzering en alle informatieborden zijn goed verlicht, minimaal 400 lux (zie bijlage blz 23).																					
				1.1.2	De letters en cijfers zijn groot (zie bijlage blz 23).																					
				1.1.3	Er is een groot helderheids contrast tussen letters en achtergrond (zie bijlage blz 23).																					
2 Voetpaden	2.1 Toegangspaden			2.1.1	De voetpaden rondom het gebouw en de voetpaden vanuit de omliggende wijken voldoen aan de richtlijn 'Voetpaden voor iedereen'. <i>Opmerking</i> <i>Overleg met de gemeente, het lokale gehandicapten platform en de WMO raad op welke voetpaden dit betrekking heeft en hoe de toetsing zal plaats vinden.</i>																					
				2.1.2	Zorg dat de voetpaden genoemd in 2.1.1 zijn voorzien van natuurlijke gidslijnen.																					
				2.1.3	Zorg dat de looproutes niet door zones lopen waar gerookt mag worden.																					

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
3 Vervoer	3.1 Parkeerterrein			3.1.1 De looproute vanaf geparkeerde auto's tot entree voldoet aan de richtlijn 'Voetpaden voor iedereen'.										x	x						
	3.2 Gehandicapten parkeerplaats			3.2.1 Tenminste 2% van het aantal parkeerplaatsen (minimaal 1) is uitgevoerd als gehandicapten parkeerplaats. <i>Opmerking</i> Dit zijn bij voorkeur haakse parkeerplaatsen (3,5 m breed) zodat ook busjes daar gebruik van kunnen maken. <i>Opmerking</i> Zorg dat het aantal eenvoudig kan worden uitgebreid wanneer blijkt dat daar behoefte aan is. Creëer zoveel mogelijk brede parkeerplaatsen waar naast de auto een vrije draaicirkel is van 1500 mm voor een rolstoel.	x									x	x	x					
				3.2.2 De gehandicaptenparkeerplaatsen zijn dichtbij de hoofdingang gesitueerd.											x	x	x				
				3.2.3 De uitvoering en maatvoering voldoet aan de richtlijn 'Voetpaden voor iedereen'.												x	x	x			
				3.2.4 De looproute vanaf de gehandicaptenparkeerplaats(en) tot de entree voldoet aan de richtlijn 'Voetpaden voor iedereen'.																	
				3.2.5 Betaalautomaten/parkeermeters zijn bereikbaar en bruikbaar voor kleine mensen en rolstoelgebruikers. De bedieningshoogte bevindt zich tussen 0,9 en 1,2 m.							x					x					
	3.3 Openbaar Vervoer			3.3.1 De voetpaden vanaf OV halte tot entree voldoen aan de richtlijn 'Voetpaden voor iedereen'.											x	x					
				3.3.2 De OV halte en abri voldoen tenminste aan de richtlijn 'Voetpaden voor iedereen'. <i>Opmerking</i> Vanaf 2010 zijn alle stads- en streekbussen rolstoeltoegankelijk.											x	x					
	3.4 Voorrijden			3.4.1 In het gebouw is een wachtruimte met zicht op de voorrijplaats.					x						x					x	
				3.4.2 De voetpaden vanaf de voorrijplaats tot entree voldoen aan de richtlijn 'Voetpaden voor iedereen'.											x	x	x				
	3.5 Parkeerplaats voor scootmobielen			3.5.1 Zorg dat er bij de entree aansluitend op de looproute enkele parkeerplaatsen voor scootmobielen zijn.											x						

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ONDERDEEL	X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN											
GEBOUW (entree, algemene ruimten voor patiënten en voor bezoekers)														
4 Bewegwijzering			4.1.1	De teksten op bewegwijzering en informatieborden zijn goed verlicht.										
			4.1.2	De letters en cijfers zijn groot (zie bijlage blz 23).	x		x	x						
			4.1.3	Er is een groot helderheids contrast tussen letters en achtergrond (zie bijlage blz 23).										
			4.1.4	De bewegwijzering is in elke ruimte zodanig aangebracht dat de informatie zich in één leeslijn bevindt.	x									
			4.1.5	Breng bewegwijzering op wanden zoveel mogelijk op ooghoogte aan (ca 1650 mm boven de vloer).										x
			4.1.6	De vrije doorloophoogte onder 'hangende' bewegwijzeringsborden is minimaal 2300 mm.						x				
			4.1.7	Bij calamiteiten is er een opvallend zichtbare bewegwijzering. <i>Opmerking</i> <i>Het is wenselijk dat er ook een hoorbaar signaal is.</i>	x		x							x
			4.1.8	Wanneer er een omroepinstallatie is wordt in geval van calamiteiten hoorbaar aangegeven wat er aan te hand is.										
5 Entree			5.1.1	De entree voldoet tenminste aan de 'NEN 1814 toegankelijkheidsprestatie A, B & C'.			x		x		x	x	x	
			5.1.2	Hellingen tussen 150 mm en 500 mm hoogte hebben een hellingshoek minder steil dan 1 : 25. <i>Opmerking</i> <i>Hellingen (grote & kleine) worden door mensen met loophulpmiddelen als lastig obstakel beschouwd. Voorkom hoogteverschillen en hellingen.²</i>								x	x	
			5.1.3	Hoogteverschillen van meer dan 500 mm worden overbrugd met een lift.										
			5.1.4	De entree heeft een in het oog springende vormgeving. De toegangsdeur valt op en is overdag en s'nachts goed zichtbaar.	x									x
			5.1.5	De deurbel/ intercom bevindt zich tussen 0,9 en 1,2 m hoogte.										
			5.1.6	De deurbel is uitgevoerd als opliggende knop of als een knop met een groot oppervlak. <i>Opmerking</i> <i>De bel moet bedienbaar zijn met de zijkant van de arm of de achterzijde van de hand.</i>								x	x	x

²⁾

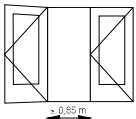
De standaard normen gaan uit van iemand in een kleine handbewogen rolstoel met veel armkracht. Onze doelgroep stelt hogere eisen.

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ONDERDEEL	X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
			5.1.7 Onder de deurbel en de intercom is berijdbare bestrating (minimaal 2,5 x 2,5 m).														
			5.1.8 De deurbel en intercom zijn goed zichtbaar en verlicht (contrasterende kleur met de omgeving). <i>Opmerking</i> <i>De deurbel en intercom moeten op de tast eenvoudig te vinden zijn. Een toetsing achteraf met blinden en slechtzienden is vereist.</i>														x
			5.1.9 Het indrukken van de deurbel en intercom geeft een visueel signaal. <i>Opmerking</i> <i>Tijdens het bedienen gaat bijvoorbeeld een lampje aan/uit.</i>				x										
			5.1.10 De toegangsdeur en portaaldeur zijn voorzien van een automatische deuropener.					x				x	x	x			x
			5.1.11 De bediening van deze automatische deuropeners voldoet aan 7.2.6 t/m 7.2.11 .						x				x	x	x		
			5.1.12 Wanneer er sprake is van een dubbele deur is de vrije doorgang bij het openen van één deur tenminste 0,85 m. 										x	x	x		
			5.1.13 Glazen wanden en deuren met grote glasvlakken zijn voorzien van een goed zichtbare en opvallende markering conform 'NEN 1814 toegankelijkheidsprestatie A, B & C' zie blz 24 .														x
			5.1.14 De overgang van het licht (buiten) naar kunstlicht binnen is geleidelijk is.														x
			5.1.15 Zorg dat er binnen ruimte is om tenminste twee scootmobielen te parkeren.												x		
			5.1.16 Zorg dat bezoekers geen last hebben van rokers. Richt op flinke afstand van de entree een rokersruimte in en breng een duidelijke bewegwijzering aan.				x										

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN																						
6 Nooduitgang				6.1.1	De vrije doorgang van deuren en hoogteverschillen rond deuren voldoen aan 'verkeersruimte-deuren' (zie 7.2).																					
				6.1.2	Alle nooduitgangen op het niveau van het aansluitende terrein hebben een drempel van maximaal 20 mm hoogte.																					
				6.1.3	Buiten voor elke nooduitgang genoemd in 6.1.2 is een obstakelvrij vlak van tenminste 2 x 2 m aansluitend op een looproute.																					
				6.1.4	Hellingen in de looproute voor en na elke nooduitgang genoemd in 6.1.2 voldoen aan de NEN 1814 zie blz 24 .													x	x	x	x					
				6.1.5	Op de verdieping is een opstelplek voor rolstoelgebruikers en scootmobielgebruikers waar men op hulp kan wachten in geval van calamiteiten. <i>Opmerking</i> <i>De veiligheid van deze opstelplekken voor de doelgroepen moet door de brandweer worden getoetst.</i>																					
				6.1.6	Er is een visuele waarschuwing in het geval van calamiteiten (flitslamp, oplichtende instructies).				x	x																
				6.1.7	Er is een akoestische waarschuwing in het geval van calamiteiten.																		x			
7 Verkeersruimte	7.1 Algemeen			7.1.1	De vrije hoogte is tenminste 2,3 m (uitgezonderd bij deuren). <i>Opmerking</i> <i>De looproute moet vrij zijn van hangende voorwerpen zoals bewegwijzering, lampen, planten, kapstokken, e.d.</i>																					
				7.1.2	De stroefheid van de vloeren is tenminste R10 conform DIN 51130.	x																				
				7.1.3	Glazen wanden en deuren met grote glasvlakken zijn voorzien van een goed zichtbare en opvallende markering conform 'NEN 1814 toegankelijkheidsprestatie A, B & C' zie blz 24 .																		x			
				7.1.4	Verkeersruimten zijn vrij van obstakels. <i>Opmerking</i> <i>Denk aan kolommen, regenwaterafvoerbuizen, banken, vuilnisbakken e.d.</i>																			x		
				7.1.5	Wanden en vloeren zijn mat uitgevoerd en weerspiegelen niet. <i>Opmerking</i> <i>Spiegelende wanden en vloeren weerspiegelen de verlichting en kunnen verblinden. Spiegelende vloeren verhogen het risico op val-incidenten.</i>		x														x				x	
				7.1.6	Gebruik bouwmaterialen die niet irriteren. <i>Opmerking</i> <i>Meer informatie bij het Astma Fonds.</i>		x																			

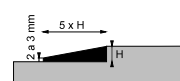
x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ONDERDEEL	X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
7.2 Deuren			7.2.1 Alle deuren hebben een vrije doorgang van tenminste 0,85 m (bij een dubbele deur wordt gemeten met één deur in gesloten stand).															
			7.2.2 Alle deuren hebben aan beide zijden een obstakelvrij & horizontaal vloeroppervlak van 2 x 2 m.									x	x	x				
			7.2.3 Aan de buitenzijde van liftdeuren is een obstakelvrij & horizontaal vloeroppervlak van 2 x 2 m.															
			7.2.4 Abrupte hoogteverschillen zoals drempels zijn niet hoger dan 5 mm. <i>Opmerking</i> <i>Voorzie drempels tot 20 mm van oploophorizontals.</i>															
			7.2.5 De openingskracht van deuren die zelfstandig door bezoekers en patiënten bediend worden is nihil, <ul style="list-style-type: none"> er bevindt zich geen dranger op de deur of de deur staat permanent open of de deur is voorzien van een automatische deuropener. 															
			7.2.6 Automatische deuren zijn voorzien van een sensor die de deur opent of van een bedieningsknop. <i>Opmerking</i> <i>Een bediening die bestaat uit een ketting uit het plafond is niet geschikt voor mensen met een beperkte handfunctie.</i>					x					x	x	x			
			7.2.7 De bedieningsknoppen van deurautomaten zijn uitgevoerd als opliggende knoppen of als een knoppen met een groot oppervlak. <i>Opmerking</i> <i>De bedieningsknop moet bedienbaar zijn met de zijkant van de arm of de achterzijde van de hand.</i>															
			7.2.8 Bedieningsknoppen bevinden zich in de looproute tenminste 1 m buiten het draaivlak van de deur.															
			7.2.9 Bedieningsknoppen bevinden zich tussen 0,9 en 1,2 m hoogte en min 1 m uit inwendige hoeken.															
			7.2.10 Automatische deuren zijn voorzien van een sensor (beveiliging) die voorkomt dat een openslaande of sluitende deur een persoon kan raken.	x														x

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

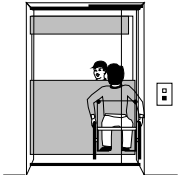
ONDERDEEL	X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
			7.2.11 Tot 0,6 m buiten het bewegingsvlak van een automatische deur is een voelbare en contrasterende markering in de vloer aangebracht. <i>Opmerking</i> <i>Blinden , kinderen en overige bezoekers moeten bijtijds geattendeerd worden.</i>														
			7.2.12 Deurkrukken en deurgrepen zijn met de hand te omvatten en geven een goede grip (er is weinig spierkracht nodig). <i>Opmerking</i> <i>Ronde deurknoppen/grepen zijn ongeschikt.</i>					x									x
7.3 Gangen en overige verkeersruimten			7.3.1 Gangen zijn aan beide zijden voorzien van leuning(en).														
			7.3.2 Deze leuning(en) zijn rond en glad afgewerkt en vrij van scherpe kanten.									x					x
			7.3.3 De leuning(en) hebben een goed helderheids contrast met de wanden (zie bijlage blz 23).														x
			7.3.4 Tussen de vloer en de wanden is een goed helderheids contrast (zie bijlage blz 23).														
7.4 Liften			7.4.1 Liften zijn tenminste 1,05 x 2,00 m groot. <i>Opmerking</i> <i>Wanneer er ook bedden moeten worden vervoerd dient men uit te gaan van 1,05 x 2,40 m (uit Ruimte rond grotere bedden STAGG 1995)</i>														
			7.4.2 De liftdeur is in de korte wand aangebracht zodat een scootmobielgebruiker recht de lift in kan rijden en niet hoeft te draaien. 														
			7.4.3 Voorzie elke lift van een zijte. <i>Opmerking</i> <i>Wanneer dit een opklapbaar zijte is, dient dit een uitvoering te zijn in een lichte eenvoudige bediening.</i>					x	x	x			x	x			x
			7.4.4 Liftbedieningsknoppen binnen en buiten de lift uitvoeren conform de 'NEN 1814 toegankelijkheidsprestatie A, B & C' zie blz 25.														
			7.4.5 In afwijking met de NEN 1814 bevinden de liftbedieningsknoppen zich minimaal 1 m uit inwendige hoeken. <i>Opmerking</i> <i>Omdat scootmobielen minder wendbaar zijn is voor de afstand van liftknoppen uit inwendige hoeken voor 1 m gekozen i.p.v. 0,5 m uit de NEN 1814.</i>														

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

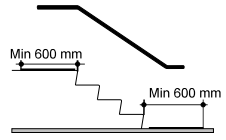
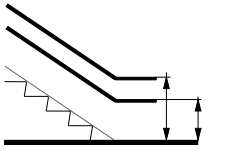
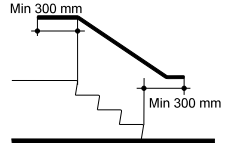
ONDERDEEL	X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
			7.4.6 De liftbedieningsknoppen (in de lift en buiten de lift) zijn uitgevoerd als opliggende knoppen of als een knoppen met een groot oppervlak. <i>Opmerking</i> <i>De bedieningsknop moet bedienbaar zijn met de zijkant van de arm of de achterzijde van de hand.</i>															
			7.4.7 De tekst op de liftknoppen is vanuit een staande positie goed leesbaar voor lange mensen.							x								
			7.4.8 De lift is voorzien van een sprekende stand aanwijzing. <i>Opmerking</i> <i>Een elektronische stem geeft aan op welke verdieping de lift zich bevindt.</i>															
			7.4.9 De letters op de liftbedieningsknoppen zijn groot (zie bijlage blz 23).														x	
			7.4.10 De letters op de liftbedieningsknoppen zijn verlicht en hebben een groot helderheids contrast (zie bijlage blz 23).															
			7.4.11 De liftbedieningsknoppen zijn voorzien van reliëf letters of braille.															
			7.4.12 De lift is voorzien van een zichtbare verdiepings-aanduiding. <i>Opmerking</i> <i>Situeer de verdiepings-aanduiding bij het bedieningspaneel dan kunnen slechtzienden van dichtbij de tekst lezen.</i>			x	x											
			7.4.13 De letters van deze verdiepingsaanduiding zijn groot (zie bijlage blz 23).															x
			7.4.14 De letters van deze verdiepingsaanduiding hebben een groot helderheids contrast (zie bijlage blz 23).															
			7.4.15 De lift is voorzien van een interactieve alarmerings mogelijkheid (bijv een telefoon).			x	x											
			7.4.16 Liften smaller dan 1,50 m zijn op de achterwand voorzien van een spiegel, zodat een rolstoelgebruiker vanuit de lift kan zien of er mensen buiten voor de liftdeur staan. 										x	x				

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

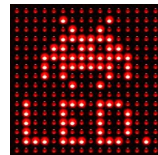
ONDERDEEL	X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
7.5 Trappen			7.5.1 Aan het begin en aan het eind van elke trapdeel is een 0,6 m brede en voelbare markering over de volle breedte van de trap. 																
			7.5.2 Elke trede is aan de voorzijde voorzien van een markering tot minimaal 0,3 m uit de wand met een goed helderheidscontrast (zie bijlage blz 23).																
			7.5.3 Alle trappen zijn aan beide zijden voorzien van leuningen.																
			7.5.4 Tussen 0,6 m en 0,75 m is een tweede leuning aangebracht voor kleine mensen. 						X			X							
			7.5.5 Leuningen beginnen tenminste 0,3 m voor de eerste trede en eindigen tenminste 0,3 m na de laatste trede. 																
			7.5.6 Leuningen vormen een natuurlijke gidslijn, ze lopen door langs de wanden van trapborden en worden zo min mogelijk onderbroken. <i>Opmerking</i> <i>Is ook van toepassing op noodtrappen.</i>																X
			7.5.7 Zorg dat de traptreden geschikt zijn voor mensen die met een taststok lopen en zorg dat de traptreden ook geschikt zijn voor blindengeleide honden. <i>Opmerking</i> <i>Traptreden met gaten zijn ongeschikt omdat de taststok vast kan komen en honden met hun nagels vast blijven haken.</i>																

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
	7.6 Leuningen			7.6.1 Alle leuningen zijn handomvatbaar, afgerond en vrij van scherpe randen en ruwe oppervlakken. <i>Opmerking</i> Denk aan leuningen van trappen, noodtrappen, hellingen, hekwerken enz.				x	x	x	x	x	x	x				x	x		
				7.6.2 Leuningen zijn stevig bevestigd. Een leuning moet minimaal met 1000 N belast kunnen worden.																	
				7.6.3 Leuningen hebben een groot helderheidscontrast met de wand (zie bijlage blz 23).																	
8 Receptie	8.1 Algemeen			8.1.1 Voor de verkeersruimte naar de receptie zie 7.																	
				8.1.2 Wanneer er sprake is van meerdere balies zijn deze balies voorzien van een visuele en auditieve afscheiding zodat andere patiënten niet kunnen zien en horen wat er op de plek naast hen gebeurt.	x																
				8.1.3 Balies waar rijen kunnen ontstaan van wachtende patiënten, zijn zo gesitueerd, dat deze rijen geen obstakel vormen voor passanten.																	
				8.1.4 Vanuit de looproute vanaf de entree is de receptie goed zichtbaar. <i>Opmerking</i> De receptie is contrasterend met zijn omgeving en goed verlicht (zie bijlage blz 23).	x															x	
				8.1.5 Elektronische volgnummersysteem zijn goed leesbaar (zie 1). <i>Opmerking</i> LCD en TFT schermen hebben de voorkeur boven LED schermen. Nadeel van LED schermen is het beperkte aantal piksels dat beschikbaar is om letters te vormen en de felheid van de lichtbron. LED schermen zijn voor veel ouderen nauwelijks leesbaar.																x	
				8.1.6 Voorzie elektronische volgnummersystemen naast een geluidssignaal ook van een flitsvoorziening. <i>Opmerking</i> Volgnummerapparatuur geeft een geluidssignaal dat attentie vraagt voor het volgende nummer. Een slechthorende kan dit niet horen en moet continue naar het apparaat blijven kijken. Een flitsvoorziening is de meest ideale oplossing.					x	x											

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ONDERDEEL	X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
8.2 Gidslijn			8.2.1 Vanaf de hoofdentree is een geleidelijn of een gidslijn voor blinden aangebracht naar de receptie. <i>Opmerking</i> De gidslijnen moeten na oplevering in overleg met blinden en slechtzienden worden gecontroleerd.															x
8.3 voor mondelinge informatie			8.3.1 Dat deel van de receptie/balie waar bezoekers zich melden heeft een hoogte tussen 0,75 en 1 m conform de 'NEN 1814 toegankelijkheidsprestatie A, B & C'. <i>Opmerking</i> De bezoeker moet de medewerker goed kunnen zien. Er moet sprake zijn van een inclusief ontwerp dat wil zeggen dat wanneer er sprake is van een deels verlaagde balie, dat deze verlaging het punt is waar men alle bezoekers ontvangt.	x				x					x	x				
			8.3.2 De receptie heeft een goede akoestiek met weinig nagalm en is zo ingericht dat de bezoeker geen last heeft van omgevingsgeluiden. <i>Opmerking</i> Pas geluidsabsorberende wanden toe.				x											
			8.3.3 Het gezicht van de baliemedewerker wordt goed verlicht (i.v.m. spraakafzien) terwijl de lichtbron is afgeschermd met een armatuur dat diffuus licht verspreidt.															
			8.3.4 De lichtbronnen bij de balie zijn afgeschermd met een armatuur dat diffuus licht verspreidt. <i>Opmerking</i> Slechtziende bezoekers (waaronder veel ouderen) kunnen veel last hebben van niet afgeschermd lichtbronnen zoals Halogeen verlichting.			x	x											
			8.3.5 Elke receptie/balie die is voorzien van een glazen wand tussen de baliemedewerker en de bezoeker (denk aan de balie bij een nacht apotheek) is voorzien van een balie-ringleiding die is goedgekeurd door de NWS (zie blz 23). Voor bezoekers wordt de aanwezigheid van deze balie ringleiding opvallend zichtbaar aangegeven.			x												

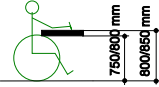
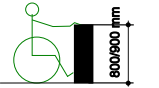

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ONDERDEEL	X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
			8.3.6 Elke receptie/balie heeft mogelijkheden om gesproken tekst te visualiseren. <i>Opmerking</i> De baliemedewerker kan bijvoorbeeld tekst typen die via een beeldscherm zichtbaar is.	x			x										
			8.3.7 Indien een receptie/balie is voorzien van een glazen wand met een microfoon, tussen de baliemedewerker en de bezoeker, dient deze microfoon geschikt te zijn voor een zittende bezoeker in een rolstoel en voor een staande bezoeker.							x	x			x	x		
8.4 waar de bezoeker moet schrijven of een handtekening zet			8.4.1 De receptie/balie heeft een voorziening waar een bezoeker papieren kan neerleggen (A4 formaat) en kan schrijven. Dit schrijfdeel moet direct aan de receptie/balie verbonden zijn en onderrijdbaar zijn (vrije hoogte tussen 0,75 en 0,80 m). Het schrijfdeel zelf is tussen 0,80 en 0,85 hoog conform de 'NEN' toegankelijkheidsprestatie A, B & C'. 						x				x	x			
8.5 waar de bezoeker betaalt of goederen			8.5.1 Dat deel van de receptie/balie waar de bezoeker betaalt of goederen afgeeft bevindt zich tussen 0,8 en 0,9 m hoogte. 							x				x	x		
			8.5.2 Pin apparatuur is bereikbaar en bevindt zich tussen 0,8 en 0,9 m hoogte. <i>Opmerking</i> Een pin apparaat voldoet ook wanneer het is voorzien van een lang snoer en door de rolstoelgebruiker op schoot worden genomen.							x				x	x		

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14				
9 Toilet	9.1 Algemeen			9.1.1 Breng extra toiletten aan. <i>Opmerking</i> Voor mensen met blaas- en darmproblemen is het van belang zijn dat er voldoende toiletten snel en vrij toegankelijk zijn, zonder eerst de sleutel of de weg te hoeven vragen.	x																	
				9.1.2 Toiletdeuren en deuren van een voorportaal hebben een lichte bediening en kunnen met de elleboog worden geopend. <i>Opmerking</i> Ronde knoppen zijn ongeschikt. 						x										x		
				9.1.3 Toiletdeuren zijn voorzien van een vergrendeling met een lichte bediening en veel grip. <i>Opmerking</i> Zoals een platte bedieningsknop of een handel.																		
				9.1.4 De bediening van het licht is eenvoudig te vinden en bevindt zich direct achter de wc deur.																		
				9.1.5 Bedieningselementen (licht, zeepdispenser, knop spoelinrichting closet, kranen, wc-papier, vuilnisbak) hebben een lichte bediening en kunnen met de zijkant van de hand en met de elleboog worden bediend. <i>Opmerking</i> De voorkeur gaat uit naar voorzieningen die met sensoren worden geregeld (licht, zeep, handdoek, doorspoelen toilet, kraan).																		
				9.1.6 Bedieningsknoppen (bijv een lichtsakelaar) zijn goed zichtbaar en hebben een groot helderheidscontrast (zie bijlage blz 23).																	x	
				9.1.7 Breng de closetpotten aan op 0,46 m hoogte (exclusief de wc-bril). <i>Opmerking</i> Een closetpot op 0,46 m hoogte is zowel geschikt voor volwassenen als voor rolstoelgebruikers. Pas bij voorkeur staande closetpotten toe. Hangende closetpotten zijn minder geschikt omdat deze niet vervangen kunnen worden door lagere of hogere closetpotten.	x																	
				9.1.8 De wc bril is goed zichtbaar en heeft een groot helderheidscontrast.																	x	
				9.1.9 De bovenkant van spiegel is tenminste 2,2 m hoog.									x									
				9.1.10 Een alarmkoord moet een contrasterende kleur hebben (bij voorkeur rood).											x	x	x					

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
																		
				9.1.11 Pas geen of zo min mogelijk geurverdrivende parfum/ geurblokken toe. Mensen met COPD kunnen hier zeer allergisch op reageren.		x												

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14					
9.2	Aangepast toilet			9.2.1 Vanaf elke toiletgroep zonder aangepast toilet is een bewegwijzering naar het dichtstbijzijnde aangepast toilet.									x	x	x	x							
				9.2.2 De verkeersruimten in deze bewegwijzerde route voldoen aan 'verkeersruimte-deuren' zie 7.																			
				9.2.3 De loopafstand tot het toilet vanaf de ruimten voor bezoekers is minder dan 50 m. <i>Opmerking</i> Volgens de NEN 1814 en het Handboek voor Toegankelijkheid is 75 m toelaatbaar. Deze afstand is voor mensen met een functiebeperking veel te groot.										x	x	x	x					x	
				9.2.4 De inrichting van het toilet voldoet aan de 'NEN 1814 toegankelijkheidsprestatie A, B & C' zie blz 25.																			
				9.2.5 Links en rechts van de closetpot en recht voor de closetpot is ruimte voor een rolstoel (tenminste 0,9 x 1,2 m vrije ruimte). Er is een vrije draaicirkel van 1,5 m in de toiletruimte. <i>Opmerking</i> Dit komt neer op een toilet van 2,2 x 2,2 m.												x	x	x					
				9.2.6 Voor de wastafel is een vrije draaicirkel van 1,5 m.																			
				9.2.7 De toegangsdeur van het toilet sluit zonder voorportaal aan op een gang.																			
				9.2.8 Drempels tussen de gang en het toilet zijn afgerond en niet hoger dan 5 mm.																			
				9.2.9 De closetpot heeft een hoogte van 0,46 m (exclusief de wc-bril). <i>Opmerking</i> Een elektronisch in hoogteverstelbare closetpot wordt aangeraden.										x			x	x					x
				9.2.10 De closetpot en de beugels zijn belastbaar tot tenminste 2000 Newton										x									
				9.2.11 De kraan is uitgevoerd als handelkraan.																			x
				9.2.12 Het alarm is zittend op het toilet en liggend op de vloer bereikbaar conform de 'NEN 1814 toegankelijkheidsprestatie A, B & C' zie blz 25. <i>Opmerking</i> Elk alarm moet regelmatig worden gecontroleerd. Vaak zijn alarmkoorden afgebroken of vastgelopen.											x	x	x	x					

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
10 Ruimten	10.1 Algemeen			10.1.1 Voor verkeersruimte zie 7 .																	
				10.1.2 Alle toegangsdeuren hebben een vrije doorgang van tenminste 0,85 m (bij een dubbele deur wordt gemeten met één deur in gesloten stand).																	
				10.1.3 Alle deuren hebben aan beide zijden een obstakelvrij & horizontaal vloeroppervlak van 1,5 x 1,5 m.											x	x	x				
				10.1.4 Abrupte hoogteverschillen zoals drempels zijn niet hoger dan 5 mm.																	
				10.1.5 Gebruik bouwmaterialen die niet irriteren. <i>Opmerking</i> <i>Meer informatie bij het Astma Fonds.</i>		x															
	10.2 Openbare zithoeken en wachruimten			10.2.1 De afstand tussen openbare zithoeken is maximaal 50 m.										x	x						
				10.2.2 Banken en stoelen zijn voorzien van rugleuningen.											x						
				10.2.3 Naast de stoelen/banken is opstelruimte voor meerdere rolstoelen en scootmobielen (minimaal 2). De benodigde ruimte per scootmobiel is tenminste 1 x 2 m groot. <i>Opmerking</i> <i>Deze plaatsen zijn opgenomen in de zithoek zodat men niet apart hoeft te staan en ook geen verkeersruimte blokkeert.</i>												x	x				
				10.2.4 Er zijn meerdere verplaatsbare stoelen met een zithoogte van ca 46 cm. Dit zijn stoelen met een zitbreedte van minimaal 0,6 m of stoelen zonder arMLEuning. Deze stoelen zijn belastbaar tot tenminste 2000 Newton.										x							
				10.2.5 Er zijn meerdere stoelen met arMLEuning en een zithoogte van 0,5 m of hoger.									x							x	
11 Behandelkamers	11.1 Algemeen			11.1.1 De verkeersruimte tussen de entree en de behandelkamers voldoet aan 'Verkeersruimte' zie 7 .																	
				11.1.2 Alle behandelkamers zijn bereikbaar en bruikbaar voor rolstoel- en scootmobielgebruikers.																	
				11.1.3 Alle deuren hebben een vrije doorgang van tenminste 0,85 m (bij een dubbele deur wordt gemeten met één deur in gesloten stand).												x	x				
				11.1.4 Alle deuren hebben aan beide zijden een obstakelvrij & horizontaal vloeroppervlak van 1,5 x 1,5 m.																	
				11.1.5 Abrupte hoogteverschillen zoals drempels zijn niet hoger dan 5 mm.																	

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
				11.1.6 Er is een stoel beschikbaar met een zithoogte van ca 46 cm. Deze stoel heeft een zitbreedte van minimaal 0,6 m (stoel zonder armléuning heeft ook voldoende zitbreedte). Deze stoel is belastbaar tot tenminste 2000 Newton.																	
11.2	Kleedruimte			11.2.1 De kledinghaken in alle kleedruimten zijn geschikt voor kleine en lange mensen (hoogte ca 1,4 m boven de vloer).	x					x	x										
				11.2.2 Kledinghaken hebben een groot helderheidscontrast (zie bijlage blz 23).																x	
				11.2.3 Deuren kunnen met de elleboog worden geopend.																	
				11.2.4 Een eventuele vergrendeling van de deur heeft een lichte bediening en is voorzien van een bedieningsknop met een goede grip zoals een platte bedieningsknop of een handel. <i>Opmerking</i> <i>Ronde knoppen zijn ongeschikt.</i>						x											x
				11.2.5 De kleedruimte is voor zien van, • een obstakelvrije manoeuvreerruimte van 1,5 x 1,5 m buiten het draaivlak van de deuren, • een bank met een zitdiepte van tenminste 0,4 m en een hoogte van ca 0,46 m. <i>Opmerking</i> <i>Deze obstakelvrije ruimte is ook noodzakelijk voor een begeleider voor het geven van hulp.</i>	x											x	x				

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14					
	11.3 Behandelruimte			11.3.1 De behandelruimten zijn voorzien van een obstakelvrije manoeuvreerruimte van 2,5 x 2,5 m buiten het draaivlak van de deuren.											x	x							
				11.3.2 De apparatuur in de behandelruimte is zo opgesteld dat deze zo veel mogelijk bereikbaar en bruikbaar is voor patiënten in een rolstoel.														x					
				11.3.3 Er is tenminste één brede behandeltafel in het pand aanwezig die belastbaar is tot minimaal 2000 Newton.										x	x								
	11.3.4 Tandarts			11.3.5 Naast de behandeltafel is ruimte voor een rolstoel (0,9 x 1,2 m).																			
				11.3.6 Röntgenapparatuur is bruikbaar voor een patiënt in een rolstoel die zich naast de behandeltafel bevindt.														x	x				
	12 Spreekkamer	12.1 Algemeen			12.1.1 In elke spreekkamer is een obstakelvrije manoeuvreerruimte van 1,5 x 1,5 m buiten het draaivlak van de deuren.										x	x							
12.1.2 De verkeersruimte tussen de entree en deze spreekkamer(s) voldoet aan 'Verkeersruimte' zie 7.																							
12.1.3 In elke spreekkamer is een stoel beschikbaar met een zithoogte van ca 46 cm. Deze stoel heeft een zitbreedte van minimaal 0,6 m (stoel zonder armleuning heeft ook voldoende zitbreedte). Deze stoel is belastbaar tot tenminste 2000 Newton.																x							
12.1.4 De verlichting van het bureau/tafel is zodanig dat het gezicht van de arts/medewerker goed wordt verlicht i.v.m. spraakafzien (zie ook 8.3.4).											x	x											
12.1.5 Elke spreekkamer heeft een goede akoestiek met een absorptiecoëfficiënt over alle wanden van 0,3.																							
12.1.6 Elke spreekkamer heeft mogelijkheden om gesproken tekst te visualiseren (spraakprogramma met een beeldscherm) en uit te printen. <i>Opmerking</i> <i>Het is wenselijk dat mensen die niet alles hebben verstaan of begrepen het advies later kunnen terug lezen (denk aan slechthorenden, doven, migranten enz).</i>											x	x											x

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN																			
AANVULLING EERSTE LIJN																							
13	Apotheek	13.1	Algemeen																				
14	Ergotherapeut	14.1	Algemeen																				
15	Fysiotherapeut	15.1	Algemeen																				
16	Huisarts	16.1	Algemeen																				
17	Logopedist	17.1	Algemeen																				
18	Orthopedist	18.1	Algemeen																				
19	Tandarts/ mondhygiënist	19.1	Behandelstoel		19.1.1	Zorg dat er naast de behandelstoel ruimte is voor een rolstoel (minimaal 0,9 x 1,2 m). <i>Opmerking</i> Veel rolstoelgebruikers zijn in staat om te staan, te draaien en op de behandelstoel te gaan zitten. Andere rolstoelgebruikers maken gebruik van een plank om van de rolstoel kunnen met behulp van een of overschuiven. leuning niet in de weg.																	
					19.1.2	Zorg dat de zithoogte voor de transfer instelbaar is. <i>Opmerking</i> Rolstoelgebruikers die niet kunnen staan maken vaak gebruik van een plank om van de rolstoel over te schuiven in de stoel. Zorg dat eventuele leuning tijdelijk weggeklapt kunnen worden.																	
					19.1.3	Zorg dat de behandelapparatuur mobiel is zodat een rolstoelgebruiker in zijn rolstoel behandeld kan worden. <i>Opmerking</i> Er zijn experimenten met kantelbare vloeren waarop een rolstoel verankerd kan worden.																	

x = afvink kolom

B = Basiseis (ROOD vlak)

DOELGROEP

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
A	W	P	X	←	↑	↓	↻	♿	♿	♿	♿	♿	R

ONDERDEEL		X	B	VEREISTE VOORZIENINGEN																		
GEBOUW (voor personeel en voor bezoekers van het personeel)																						
20 Ruimten	20.1 Algemeen			20.1.1	Alle kantoor- en vergaderruimten voor het personeel zijn bereikbaar conform 'NEN 1814 toegankelijkheidsprestatie A en B'.								x									
				20.1.2	Toegangsdeuren hebben een vrije doorgang van tenminste 0,85 m en een drempel die lager is dan 20 mm.								x									
	20.2 Vergaderruimte			20.2.1	Wanneer er in deze ruimte geluidsapparatuur is aangebracht met het doel om stemgeluid via een microfoon te versterken is een ringleiding, infraroodinstallatie of een RF installatie voor slechthorenden aanwezig.																	
				20.2.2	Deze installatie is goedgekeurd door de Nederlandse Vereniging Voor Slechthorenden (NVVS).				x													
				20.2.3	De toegang (en) van de betreffende ruimte is (zijn) voorzien te zijn van het door de NVVS toegekende keuringsbordje zie blz 23 .																	
				20.2.4	Er is opstelruimte voor meerdere rolstoelen (0,9 x 1,5 m).											x	x					
				20.2.5	Er zijn meerdere stoelen met een zitbreedte van minimaal 0,6 m of stoelen zonder armluning. Deze stoelen zijn belastbaar tot tenminste 2000 Newton.										x							
				20.2.6	Wanneer er sprake is van een vaste stoelopstelling is een groot deel van de stoelen geschikt voor mensen met lange benen.										x							

BIJLAGE

Lettergrootte

In onderstaande tabel vindt u de optimale lettergrootte per leesafstand;

Leesafstand in meters	Corpsgrootte (hoogtemaat van letters)	
0,40 m	12 pt	4,5 mm
1,00 m	30 pt	11,3 mm
5,00 m	150 pt	56,4 mm
25,00 m	750 pt	282,0 mm

tabel 1 uit (ontwerp) praktijkrichtlijn NPR 7022

Verlichtingssterkte

Verlichtingssterkte in lux	
Tekstborden	minimaal 400 lux
Basisverlichting (op struikelhoogte)	200 lux (Aanbevolen waarde in NEN12464-1: 100-200)
Accentverlichting	500 lux (Aanbevolen waarde in NEN12464-1: 200-800)
Taakverlichting	800 lux (Aanbevolen waarde in NEN12464-1: 800-3000)

uit: cahier toegankelijk bouwen voor mensen met een visuele handicap
uitgave college ziekenhuisvoorzieningen

Helderheidscontrast

Helderheidscontrast is het verschil in helderheid tussen twee oppervlakken. Helderwit heeft een helderheid van 100. Diepzwart heeft een helderheid van 0. Een verschil in helderheid van 30 punten op de schaal van 0 tot 100 is aan te bevelen. Binnen dit contrastverschil is de kleurkeuze vrij. Donkerblauw heeft veelal een helderheid van 20. Het verschil met zwart is dus te klein. Het verschil met wit is ruim voldoende. Helderheidscontrast bepaalt bijvoorbeeld of een tekst leesbaar is ten opzichte van de achtergrond.

uit: cahier toegankelijk bouwen voor mensen met een visuele handicap
uitgave college ziekenhuisvoorzieningen

Ringleiding of infraroodinstallatie en RF installaties (FM)

Een ringleiding, infraroodinstallatie of een RF installatie (FM) is een voorziening voor slechthorenden. Het is belangrijk dat deze installaties goed worden aangebracht.

Veel bestaande installaties tonen gebreken, die te maken hebben met een ondeskundige aanleg of foutieve instellingen. Met het oor is de oorzaak van deze gebreken niet te traceren, maar bij metingen blijkt bijvoorbeeld het volume van verschillende toonhoogtes niet goed te zijn afgesteld.

Maak goede afspraken met een installateur die bekend is met audioinstallaties en ringleidingen.

De Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden (NVVS) heeft een aantal vrijwilligers die met speciale meetapparatuur installaties keuren op de norm EN 60118-4:2006.

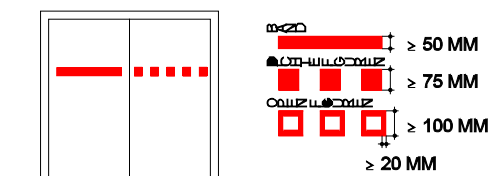
Wanneer de installatie is goedgekeurd wordt een bordje uitgereikt waarmee u bij de entree van de betreffende ruimte de aanwezigheid van een goede installatie naar uw bezoekers en werknemers kunt aangeven. De NVVS kan u adviseren.

NEN 1814

5.2.7 Glasdeuren & grote glasvlakken

Om te voorkomen dat mensen tegen glazen deuren en wanden lopen moeten grote glasvlakken zichtbaar zijn. Indien de onderzijde van het glas hoger is dan 1050 mm of de glasbreedte smaller is dan 600 mm is een markering niet noodzakelijk. Een markering moet op ooghoogte, worden aangebracht tussen 1400 mm en 1600 mm. Een contrastmarkering moet overdag en 's nachts goed zichtbaar zijn. In het figuur worden enkele voorbeelden van contrastmarkering gegeven.

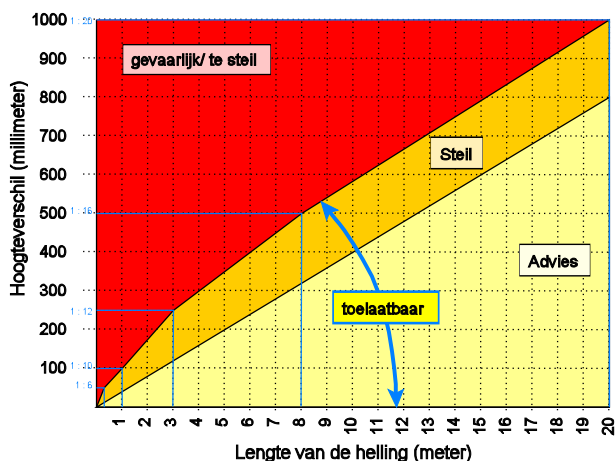

5.3.4 Specificatie van een helling

Vrije breedte ≥ 1200 mm
 Horizontaal ≥ 1500 mm binnen en ≥ 2000 mm buiten aan het begin en het eind van de helling (dit gebruiksoppervlak geldt ook voor bordessen), gemeten in de verplaatsingsrichtingen van de helling, buiten andere verkeersstroken.
 Hellingshoek*
 Bij een hoogteverschil tot 50 mm mag de helling ten hoogste 1:6 zijn.
 Bij een hoogteverschil tot 100 mm mag de helling ten hoogste 1:10 zijn.
 Bij een hoogteverschil tot 250 mm mag de helling ten hoogste 1:12 zijn.
 Bij een hoogteverschil tot 500 mm mag de helling ten hoogste 1:16 zijn.
 Bij een hoogteverschil tot 1000 mm mag de helling ten hoogste 1:20 zijn.

* NOOT

Het Handboek voor Toegankelijkheid adviseert om hellingen niet steiler te maken dan 1 : 25. In de praktijk blijkt dat een hellingshoek conform de NEN 1814 ongeschikt is voor iemand met een rollator of een handbewogen rolstoel. Pas daarom altijd flauwe hellingen toe.

- Afwerking Het oppervlak moet stroef zijn met een waarde ≥ 65 gemeten met het toestel van Leroux volgens NEN 2873.
 Vlakheid: onderling hoogteverschil tussen twee naast elkaar gelegen tegels ≤ 5 mm
- Leuningen Aanbrengen indien het hoogteverschil groter dan 250 mm is.
 Aanbrengen over de totale lengte van de helling.
 Aanbrengen aan weerszijden van de helling.
 Hoogte ≥ 850 mm en ≤ 950 mm boven het hellingvlak.
 Middellijn ≥ 30 mm en ≤ 50 mm.
 Minimaal 50 mm vrij omvatbaar (= afstand van wand tot leuning).
- Af rij beveiliging Bij een hoogteverschil ≤ 250 mm: een opstaande afrijbeveiliging aanbrengen met een hoogte ≥ 40 mm en ≤ 50 mm.
 Bij een hoogteverschil ≥ 250 mm: een hekwerk of muurtje aanbrengen met een hoogte ≥ 850 mm en ≤ 950 mm. De openingen van dit hekwerk zijn ≤ 500 mm.

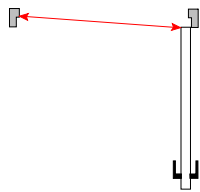
5.3.7 Specificatie van een personenlift

Vrij oppervlak	Breedte van de liftkooi ≥ 1050 mm, gemeten tussen de wanden. Diepte van de liftkooi ≥ 1350 mm, gemeten tussen de wanden. Indien de lift als brancardlift moet fungeren zijn de afmetingen ≥ 1050 mm x 2050 mm
Vrije hoogte Draairuimte	≥ 2300 mm, gemeten tussen de liftvloer en het liftplafond. Buiten en in woongebouwen: ≥ 2000 mm x 2000 mm voor de liftdeur. Binnen overig: ≥ 1500 mm x 1500 mm voor de liftdeur.
Stop-nauwkeurigheid Liftinrichting	Hoogteverschil tussen het plateau en de vloer ≤ 20 mm. Breedte van de spleet tussen de liftvloer en de verdiepingsvloer ≤ 20 mm. Een leuning op hoogte ≥ 850 mm en ≤ 950 mm boven de liftvloer. Een opklapbaar zitje indien de lift meer dan drie stopplaatsen heeft, zithoogte ≥ 450 mm en ≤ 500 mm boven de liftvloer. Een spiegel op de wand tegenover de deur met de onderrand ≤ 1000 mm en de bovenrand ≥ 1950 mm boven de liftvloer.
Bedienings-elementen	Liftknoppen en alarm (telefoon) ≥ 500 mm uit een inwendige hoek en uit het draaivlak van de deur (zie ook 5.6.1). Hoogte ≥ 900 mm en ≤ 1200 mm boven de liftvloer (zie ook 5.6.1) met een voorkeur voor 1000 mm.
Aanduiding	De knoppen uitvoeren in een contrastkleur en met reliëfcijfers of braille. De vertrekrichting zowel auditief (d.m.v. een geluidssignaal) als visueel (d.m.v. oplichtende pijlen) aangeven. Specificatie van de oplichtende pijlen volgens 5.4.3.2 van ontw. NEN-EN 81-70:1999.
Hefvermogen	≥ 3500 N, conform NEN 5080.

5.4.4 Specificatie van een toilet in een gebouw

Vrije ruimte	Draaicirkel ≥ 1500 mm moet mogelijk zijn in de ruimte en vrije ruimte voor een strook ≥ 1200 mm voor de closetpot.
Vrije breedte	Een strook ≥ 900 mm naast de closetpot (ook tussen de closetpot en de wastafel) en een strook ≥ 350 mm naast de closetpot aan de andere kant. In toiletten in openbare gebouwen is de tweede strook > 500 mm. In een toilet dat deel uitmaakt van de toegankelijkheidssector is de tweede strook > 900 mm.
Closetpot	Voorkant ≥ 700 mm voor de achterwand. Zithoogte ≥ 450 mm en ≤ 500 mm boven de vloer.
Wastafel	≥ 700 mm en ≤ 800 mm boven de vloer en onderrijdbaar, uitgaande van een wastafel van circa 400 mm x 500 mm en het hart van de wastafel 550 mm uit de hoek.
Spiegel Deur	Onderrand ≤ 1000 mm en bovenrand ≥ 1950 mm boven de vloer. Volgens 5.2 Naar buiten draaiend of schuivend.
Bedienings-elementen	Aan de binnenzijde van een draaideur een beugel aanbrengen op 900 mm boven de vloer over de volle breedte van de deur, voor het dichttrekken. Toiletrolhouder, planchet, kraan, kledinghaak, spoelknop en deurkruk: ≥ 500 mm uit een inwendige hoek (zie ook 5.6.1). Hoogte ≥ 900 mm en ≤ 1200 mm boven de vloer (zie ook 5.6.1) met een voorkeur voor het planchet op 1000 mm en de kledinghaak op 1200 mm hoogte.
Steun	Aan weerszijden van de closetpot een opklapbare beugel. ≥ 300 mm en ≤ 325 mm uit het hart van de closetpot. De bovenkant ≥ 250 mm en ≤ 300 mm boven de closetpot. De beugeleinden ≥ 100 mm en ≤ 200 mm voorbij de voorkant van de closetpot stekend In opgeklapte stand: 400 mm achter de voorkant van de closetpot.
Alarm	In een toilet dat door bezoekers wordt gebruikt. Bedienbaar via een rondlopend koord ≥ 300 mm en ≤ 450 mm boven de vloer. Het koord in een contrasterende kleur.

Begrippen

Bereikbaarheid	De eigenschap van de openbare weg die maakt dat mensen op een gelijkwaardige wijze bij de voorziening kunnen komen.
Geleidelijn	Een geleidelijn (kunstmatig) is een speciaal aangelegde gidslijn voor blinden
Gidslijn (natuurlijke)	Een gidslijn (natuurlijk) is een door terreinelementen gevormde doorlopende lijn voor blinden; - die al lopend met de voeten gevoeld en gevolgd kan worden, - en met de taststok gesignaleerd en gevolgd kan worden.
Obstakelvrij	Obstakelvrij betekent dat de looproute over de vereiste vrije doorgang vrij is van obstakels die een rolstoelgebruiker of scootmobielgebruiker kunnen belemmeren in het rijden (denk aan etenskarren, linnenkarren, e.d.).
Oploepdorpel	Een oploepdorpel is een voorziening om het hoogteverschil van klein abrupt hoogteverschil te overbruggen. Oploepdorpels bestaan vaak uit een afgeschuinde houten lat of een afschuining van metaal of kunststof.
Openingskracht	Openingskracht is de kracht die nodig is om een deur te openen. Deze kracht wordt gemeten loodrecht op de deur terwijl deze langzaam tenminste 90 graden wordt geopend.
Voetpad	Veilige verkeerszone voor voetgangers. Deze verkeerszone moet herkenbaar en goed zichtbaar zijn voor de voetgangers en voor weggebruikers.
Vrije doorgang	De vrije doorgang is de netto maat die overblijft tussen de binnenkant van de kozijnstijl en de deur maximaal open staat.

Gebruikte literatuur

Richtlijn Toegankelijkheid Ziekenhuizen	CliëntenBelang Utrecht	
Checklist Spoedeisende Zorg.	CliëntenBelang Utrecht	2005
Ontwerpen van looproutes voor mensen met loophulpmiddelen.	CliëntenBelang Utrecht	
Voetpaden voor iedereen.	CliëntenBelang Utrecht	
Aanpassingen en inrichting van woningen en gebouwen voor visueel gehandicapten.	Visio	
Cahier Toegankelijk bouwen Toegankelijk bouwen voor mensen met een zintuiglijke handicap of een allergie.	College bouw ziekenhuisvoorzieningen	
Checklist Dagverpleging.	Landelijke Vereniging Kind en Ziekenhuis	
Checklist Goed, Beter, Best.	Landelijke Vereniging Kind en Ziekenhuis	
Een goede binnenkomer.	Federatie slechtzienden en blindenbelang	
Kwaliteitscriteria voor ziekenhuiszorg vanuit patiëntenperspectief.	NPCF	2006
Ons Ziekenhuis? Patiëntgericht!	NPCF	2007 (2e druk)
Overgewicht in het ziekenhuis.	Nederlandse Obesitas Vereniging	
Ruimte voor Patiënten.	STAGG	2001
Ruimte rond grotere bedden.	STAGG	1995
Ziekenhuiszorg in Groningen: wat vindt de patiënt? Visie van Zorgbelang Groningen op de toekomst van de ziekenhuiszorg.	Zorgbelang Groningen	2006
Ziekenhuiszorg: de patiënt als maat?!	PP/CF Gelderland	2005

Gebruikte websites

www.batutrecht.nl
www.bvkm.nl
www.cg-raad.nl
www.clientsbelangutrecht.nl
www.kind-en-ziekenhuis.nl
www.langzijn.nl
www.npcf.nl
www.nws.nl
www.obesitasvereniging.nl
www.zorgbelang-nederland.nl

Organisaties die aan deze richtlijn hebben meegewerkt,

Patiënten organisaties:	Vertegenwoordigd door:
Stichting gehandicaptenraad Westervoort	W. van Bladel,
NVVS	Dhr H.J.L. de Jong
Vereniging Aangeboren Heupafwijkingen	R. Reitsma
Belangenvereniging Prikkelbare Darm Syndroom	Dyana Loehr
St. WMO-Platform Hardinxveld-Giessendam	L.A. van Wingerden
St. Gehandicaptenbelangen Houten	Enith de Putter
Dwarslaesie Organisatie Nederland	Jos Dekkers
LSR	Ank Buizer
AstmaFonds	
Nederlandse Obesitas Vereniging	
Viziris	

Persoonlijke titel:	Mevr M. Heideman
	Patrick Heijne

BAT: **Bouw Advies Toegankelijkheid**

Bouw Advies Toegankelijkheid is 'de specialist voor toegankelijkheid. Veel mensen met een beperking komen in hun dagelijks leven veel obstakels tegen: hoge stoepen zonder afrit, een trap naar de ingang van een gebouw, een te kleine gehandicaptoilet. Veel van deze drempels zijn eenvoudig en goedkoop te verbeteren. De stichting BAT is er al vanaf 1990 in gespecialiseerd om hierover te adviseren. BAT werkt onafhankelijk en zonder winstoogmerk. We werken nauw samen met de doelgroep om de bruikbaarheid van onze adviezen te waarborgen.

De advisering van BAT kenmerkt zich door professionaliteit én jarenlange praktijkervaring. Job Haug is de persoon achter BAT. Hij is bouwkundig ingenieur met meer dan 20 jaar ervaring in toegankelijkheid. BAT werkt voor overheden, zorgaanbieders, woningbouwcorporaties, projectontwikkelaars, ondernemers, belangenorganisaties en particulieren.

U kunt bij BAT terecht voor

- **Advisering op maat**
Zowel bij nieuwbouw als bij verbouw kunt u BAT inschakelen voor een advies op maat. Dat wil zeggen: een advies dat past binnen de technische mogelijkheden én de financiële kaders. De advisering kan bestaan uit het beoordelen van:
 - woningen en woongebouwen;
 - bouw- en inrichtingsplannen;
 - bestaande gebouwen;
 - verbouwingsplannen;
 - bestratingsplannen en plannen voor routes voor voetgangers en rolstoelgebruikers.

- **Richtlijnen voor de toegankelijkheid van ,**
 - woningen en woongebouwen;
 - openbare ruimten, zoals voetpaden en oversteekplaatsen;
 - gebouwen met een publieksfunctie.Onze richtlijnen zijn gebaseerd op bestaande normeringen van onder andere het Bouwbesluit, NEN 1814 en het Handboek voor Toegankelijkheid. Daarnaast zijn in onze richtlijnen de kennis en ervaringen verwerkt van onze toegankelijkheidsadviesgeving van de afgelopen 20 jaar. De combinatie van theorie én praktijk maakt onze richtlijnen uniek. We stellen de richtlijnen regelmatig bij, zodat u gegarandeerd de meest actuele versie heeft.

De richtlijnen kunt u 'gratis' downloaden van de website www.batutrecht.nl.

Toegankelijkheid is gemakkelijk (en goedkoper!) te realiseren als u BAT in een zo vroeg mogelijk stadium inschakelt.

Wilt u meer weten?

Neem gerust contact op. Wij zijn u graag van dienst. U kunt ook contact met ons opnemen voor een (vrijblijvende) offerte over een toegankelijkheidsadvies of -inventarisatie.

Job Haug

Bouw Advies Toegankelijkheid
Sjanghaidreef 1
3564 JN UTRECHT
tel (030) 78 53 836
mob 06 50 846 154
e-mail batutrecht@telfort.nl
website www.batutrecht.nl